

פרק כב

הנושא: יהושפט מלך יהודה ומאמציו הגדולים לאיחוד ישראל.

מחנך: נרכז את כל דברי המלך יהושפט הנזכרים בפרק זה, כדי שניצור לנו תמונה על מלך גדול זה.

"ויאמר יהושפט אל מלך ישראל, כמוני כמוך, כעמי כעמך, כסוסי כסוסיך" (פסוק ד). "ויאמר יהושפט אל מלך ישראל, דרש נא כיום את דבר ה'" (פסוק ה). "ויאמר יהושפט האין פה נביא לה' עוד ונדרשה מאותו" (פסוק ז). "ויאמר יהושפט אל יאמר המלך כן" (פסוק ח). "ויהי כראות שרי הרכב את יהושפט וגו', ויסרו עליו להילחם ויזעק יהושפט" (פסוק לב).

יש לכם הערות לדברי יהושפט?

תלמיד אחד: הוא נראה כנכנע למלך ישראל. הוא אומר "כמוני כמוך, כסוסי כסוסיך" מבלי להתווכח כלל על המלחמה אם דרושה היא או לא.

תלמיד שני: קראתי כי יהושפט לא היה מלך עצמאי והיה נכנע לגמרי למלך ישראל. לכן הוא מדבר כך.

תלמיד שלישי: יהושפט נראה עצמאי מאד. הוא דוחה את כל נביאי אחאב ומזמין נביא אחר.

תלמיד רביעי: אבל לבסוף הוא יוצא למלחמה יחד עם אחאב, אף כי מיכיהו אמר שלא ללכת למלחמה, אם כן הוא מפחד לסרב לאחאב.

מחנך: יפה ניתחתם את כל העניין. עתה אומר מה שיש לי לומר בעניין זה.

על יהושפט כתוב הרבה בספר דברי הימים. הוא היה אחד מן הצדיקים הגדולים, והשתדל להרבות תורה בישראל. הוא בעצמו עבר בערים ובכפרים עם ספר תורה בידו לעודד את העם ללימוד התורה, וכן דאג יפה לסדרי המשפט בישראל וגם לעניינים הכלכליים. מכל דבריו בפרק זה בולטת צדקתו וענוותנותו. הוא יודע יפה כי עשרת השבטים עלולים לתעות ולהתרחק מאד מעל ה', והוא משתדל להשפיע על אחאב על ידי ידידות ואהבה. זו היא שיטה גדולה וחשובה, אם כי לא תמיד תוצאותיה הן חיוביות. יש והאיש המבקש להשפיע על אחרים נמצא מושפע לרעה. בכל זאת ישנם תמיד צדיקים רבים המנסים בכל כוחם להשפיע על ידי ידידות. כזה היה יהושפט המלך וכזאת היתה שיטתו.

כאשר אחאב מבקש ממנו אנשים למלחמה או סוסים, הוא מוכן לתת אותם, על מנת שיוכל להשפיע עליו בעבודת ה'. אולם כאשר הוא מרגיש איזה ספק באמיתות דברי הנביאים של אחאב, אין הוא חושש להעליב את הנביאים האלו, והוא מבקש להביא נביא מוחזק לנביא אמיתי שגם אחאב יציית לו. אם כן, מי שולט על מי?

תלמיד: איך זה שיהושפט ישב והקשיב לכל נביאי השקר האלו?

מחנך: פרשת נביאים אלו איננה פשוטה כלל וכלל. אין אנו יודעים את טיבה של הנבואה, ואין אנו יכולים לדון הרבה בעניין זה, אבל אחד מגדולי הדעה ביהדות בדורות האחרונים, רבי משה חיים לוצטו (בקיצור רמח"ל), המפורסם על שם חיבורו "מסילת ישרים", אומר כי אלו לא היו נביאי שקר. הם היו אנשים צעירים שהשתדלו לקבל מושגים עליונים ולהבחין מה יקרה בעתיד, אבל הקדימו להגיד דברים שלא היו ברורים, כדי לעודד את אחאב ולהגביר יד ישראל על הארמים. יהושפט הקשיב להם מפני שהכירם כאנשים המשתדלים להשיג את האמת, אולם מתוך דבריהם נפל ספק בלבו אם אנשים אלו מדברים אמת. ראו ברש"י מה גרם שיהושפט יתחיל לחשוד בנביאים אלה?

תלמיד: הם כולם התנבאו בסגנון אחד. לנביאים אמיתיים יש לכל אחד סגנון משלו.

מחנך: זה לא כלל קבוע בדברי הנביאים. אנו מוצאים בכמה מקומות, לא רבים, ששני נביאים אומרים אותו עניין באותו סגנון והם שניהם נביאי אמת. אולם בדרך כלל אין הדבר כן. ליהושפט היתה מסורת שאם שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, יש לבדוק את הדבר. וכן עשה.

תלמיד: איך קרה שגם מיכיהו אמר אותן המילים של הנביאים האחרים?

מחנך: יש הרבה פירושים לכך. יש אומרים כי דיבר אך בלעג, אבל יותר נראה כי אכן גם הנביאים האחרים אמרו אמת, כי המלחמה תצליח, ועובדה היא שהארמים הוכו במלחמה זו. ראו מה הדבר שהוסיף מיכיהו על דברי שאר הנביאים?

תלמיד: שאחאב ימות במלחמה.

מחנך: נכון מאד. דבר זה נעלם מהנביאים האחרים, שלא השתלמו כל צרכם, לפי דברי רמח"ל, וראו רק חצאי דברים. הפעם גם היתה סיבה מיוחדת למה הם לא ראו תמונה שלמה. עיינו יפה באמור בספר.

תלמיד: מפני שרוחו של נבות קיטרגה.

מחנך: נכון מאד. במקומות מעטים בדברי הנביאים יש תיאורים של העולם העליון והמשפטים המתקיימים שם. זה אחד המקומות, ובו מתואר לפנינו בית דין של מעלה שבו נשפט אחאב.

בבית הדין נפסק כי רוח של שקר תכנס בפי נביאי אחאב. ואף שבדרך כלל הם אנשים כשרים, והם אף יבחינו ויחזו שהמלחמה תהיה מוצלחת, בכל זאת לא יראו שאחאב ימות. ומפני שיהושפט ידע שהמלחמה עצמה תצליח, הסכים לצאת למלחמה.

תלמיד: למה לא ניסה להשפיע על אחאב שלא ילך, הלא הוא האמין בדברי מיכיהו שאחאב ימות?

מחנך: יהושפט ידע שאחאב לא ימנע מללכת למלחמה, שהיה ברור כי תהיה צלחה. מה שנוגע לעצמו קיוה כי יוכל להינצל בתכסיסים מסויימים. ראו במה?

תלמיד: הוא התחפש והראה עצמו כחייל פשוט. הוא קיוה להתערב בין החיילים, שלא יכירו אותו הארמים ולא יירו בו.

מחנך: נכון מאד. תכסיס זה לא הועיל, מפני שהיתה גזירה מאת ה' כי יהרג, ובמקרים כאלה שום אמצעי הגנה אינם מועילים (אף כי במקרים אחרים יש ערך לאמצעי התגוננות בזמן סכנה).

תלמיד: האם דרכו של יהושפט היא הוראה לדורות?

מחנך: בספר דברי הימים (ב יט ב) נאמר שכאשר חזר יהושפט מן המלחמה גינהו יהוא בן חנני מאד והודיע לו כי יש עליו קצף מאת ה', "הלרשע לעזור ולשונאי ה' תאהב?" – שאלו.

כתיקון לכך עשה יהושפט מעשים טובים רבים בארץ, הוכיח ולימד את העם והשתדל להעלות את המצב הרוחני בארץ בכל יכולתו. בכל זאת נראה כי בעניינים רבים שיתף יהושפט פעולה עם בית אחאב גם אחר כך. על אשר שיתף פעולה עם אחזיה, שהיה רע מאד, נתגנה (דברי הימים ב' כ לה-לו), אבל לא על שותפותו עם יהורם, דבר שהיה לטובת שניהם (מלכים ב' ג יד).

ירמיה כתב מעט על כל העניין, אולי משום שאי אפשר לפסוק הלכה ברורה ומפורשת בעניינים אלו לכל המקרים, בפרט לאלו שאינם קשורים בנישואין אלא בנסיונות של קירוב והשפעה על ידי דברים והטפה, או פעולות הכרחיות ביותר.

ניבים מיוחדים בפרקים יז-כב.

הערה כללית: כבר הזכרנו לעיל את הערך שיש בשינון ניבים מיוחדים ובביקורת באיזו מידה נקלטו ניבים אלה מאליהם. כנזכר, הם גם יכולים לשמש אמצעי טוב לחזרה. להלן מבחר חלקי של ניבים כאלה בפרקים יז-כב.

אם יהיה טל ומטר כי אם לפי דברי (יז א).

והעורבים מביאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב (שם ו).

אל תיראי באי ועשי כדברך (שם יג).

תשב נא נפש הילד הזה על קרבו (שם כא).

איש אלקים אתה ודבר ה' בפיק אמת (שם כד).

האתה זה אדוני אליהו (יח ז).

ורוח ה' ישאך על אשר לא אדע (שם יב).

האתה זה עוכר ישראל (שם יז).

לא עכרתי את ישראל כי אם אתה ובית אביך (שם יח).

עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים (שם כא).

ענני ה' ענני וידעו העם הזה, כי אתה ה' אלקים (שם לז).

וישנס מתניו וירץ לפני אחאב (שם מו).

[הערה: פסוק זה נראה לפעמים משונה, כיצד זה רץ אליהו לפני אחאב. נכון כי יש חובה לחלוק כבוד למלכות, אבל הלא מדובר כאן במלך רשע ובאיש עליון כאלהו. התשובה הפשוטה היא כאן מדובר באחאב כבעל תשובה. אחאב זה, שכינס את נביאי הבעל והאשרה בשביל מעמד הברור הגדול, ולאחר הקריאה הגדולה "ה' הוא האלקים" היה מוכשר לקבל את הוראת אליהו על הריגת נביאי הבעל, ראוי בודאי שירוצו לפניו. אמנם הוא לא היה עקבי, וגם לאחר מכן הרשה לאיזבל לשלוט, אבל בשעה זו התעלה לשיא נאמנות לנביא].

קום אכול כי רב ממך הדרך (יט ז).

קנא קנאתי לה' אלקי ישראל (שם י).

מה לך פה אליהו (שם יג).

אל יתהלל חוגר כמפתח (כ יא).

ונתתי את כל ההמון הגדול הזה בידך (כ כח).

מה זה רוחך סרה ואינך אכל לחם (כא ה).

המצאתני אויבי (שם כ).

הראית כי נכנע אחאב מלפני (שם כט).

עלה והצלח ונתן ה' ביד המלך (כב טו).

ראיתי את כל ישראל נפצים על ההרים כצאן אשר אין להם רועה (כב יז).

לא אדנים לאלה (שם).

וילך בכל דרך אסא אביו, לא סר ממנו (כב מג).

לסיכום ספר מלכים א'

הנושא: ספר דברי הימים למלכי יהודה וישראל.

מחנך: בספר מלכים יש פרטים רבים על מה שאירע בתקופת המלכות. ספר זה נכתב על ידי ירמיה הנביא בסוף ימי הבית הראשון. מה היה במשך כל השנים שלפני ירמיה, האם היו המאורעות כתובים בספר?